
מלאלה, זוכת פרס נובל לשלום

יחידת הוראה בעברית לחטיבת הביניים

מדריך למורה

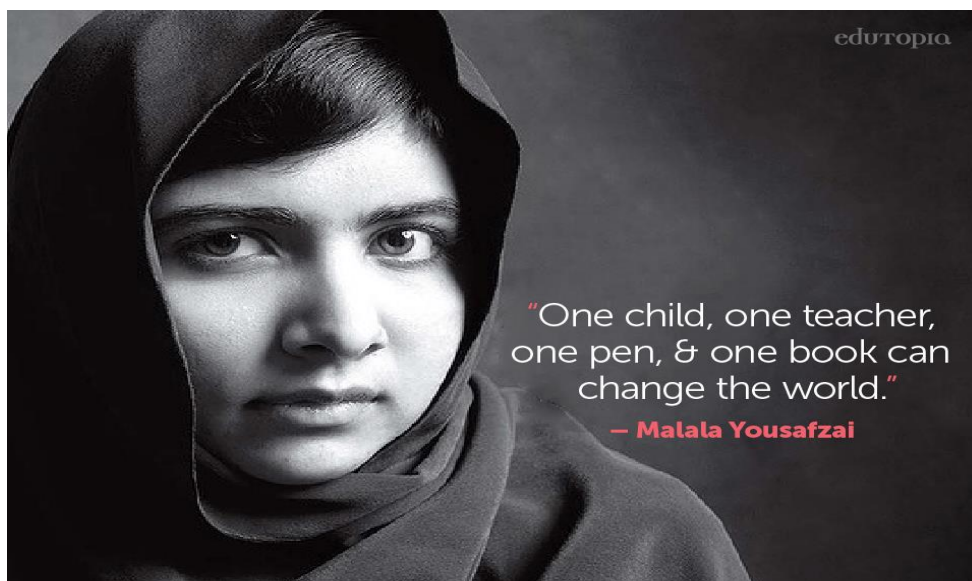
מפמ"ר עברית: תומר בוזמן

עיבוד וייעוץ אקדמי ודידקטי: ד"ר עליזה עמיר

כתיבה ועיבוד: איריס ששון

בשיתוף עם צוות העברית באולפנית הראל כפר סבא:
מרים רבינוביץ', רחל שמעוני, דבורה אביגד ותיקי בן יעקב

תקשוב: יניב סננס
משחקי לשון: עזי לוי

יילד אחז, מורה אחז, עיטפון אחז וספר אחז יכולים לשנות את העולם"
מלאלה יוספיזאי

מאפיס יקפיס,
 יחידה לו כתובה כמצפיק אמורה ואמנה יכול האורה אטורפ שטילוויות
 האראא

שימוש אהנה ואקצט אמירה
 צוות הפיתוח

פריסת הפעילויות

מספר פעילות	מיומנויות השפה	בתחום התוכן	עמוד
פעילות 1	הפקת מידע מטקסט חזותי	היכרות ראשונה עם דמותה של מלאה	3
פעילות 2	כתיבת טיעון – טיוטה ראשונה		4
פעילות 3	עיבוד מידע ממקורות שונים כדי להציג היבט מסוים בחייה של מלאה * כל קבוצה תתמקד בהיבט שונה. כתיבת טיוטה של המצגת		5
פעילות 4	היערכות לבניית מצגת ולהצגתה בפני קהל		13
פעילות 5	הצגת מידע על מלאה בפני קהל בליווי מצגת	דמות מלאה מנקודות מבט שונות	13
פעילות 6	כתיבת טיוטה שנייה בעקבות כל מקורות המידע שהתלמידים נחשפו אליהם במהלך למידת היחידה		15
פעילות 7	משחקי לשון		16
נספחים	נספחים לפעילות 3.		18

שימו לב:
 הצגת סרטונים וקישורים מקוונים לחומרים המצויים במרשתת מחייבת את המורה בבדיקתם בטרם הצגתם בכיתה או הפניית התלמידים לצפייה אישית בהם. סרטונים ואתרים שונים מכילים לעיתים תכנים או תמונות שאינם מתאימים לכל קהלי היעד. כמו כן סרטונים ואתרים מלווים בפרסומות וקישורים לאתרים מסחריים. לפיקוח על הוראת העברית אין כל אחריות ואפשרות בקרה על הפרסומות ועל התכנים הנלווים המוצגים בקישורים.

פעילות 1 - במליאה

1. הקרנת סרטון בכיתה להיכרות עם דמותה של מלאלה יוספזאי .
[המסר ממלאלה יוספזאי](#)   [זאת רק ההתחלה - התגובה על הזכייה](#)

מורה: מ"צ"ה שני קישורים לבחירה.

2. ענה על השאלות.

- א. מי היא מלאלה?
ב. מהו ה"אני מאמין" של מלאלה?
ג. כתבו חמש שאלות שמעניינות אתכם על מלאלה, שאין להן תשובות בסרטונים.

3. הקרנת סרטון חדשות 2 [לא ייקחו ממני את הזכות ללמוד](#)

המטרה: הרחבת המידע על מלאלה ועל נסיבות חייה.

מורה

*יש צורך בתיווך מבחינה היסטורית, גאוגרפית, פוליטית, דתית וקדיון צל
מנחות בצולף המוסלמי. רצוי להתייץ עם צוותי מקצוע בבית הספר, למען
צוותי היסטוריה גאוגרפיה ואזרחות, ולשתף אותם בהוראת היחידה.*

לתלמידים

- מהו הערך המוסף של הסרט לא ייקחו ממני את הזכות ללמוד בעבורך?
מדוע חשוב לצפות בו? מהו המידע שהפקת מהסרט בהתייחס לשאלות ששאלת?

פעילות 2

משימה אישית – כתיבת טיעון, טיוטה ראשונה

גם כיום נאבקות נשים ברחבי העולם על שוויון זכויות ועל קידום מעמדן בחברה שבה הן חיות. מלאלאה יוספזאי היא אחת מאותן נשים רבות, הלוחמות ללא חת ומסכנות את חייהן למען מיגור האפליה שהן חוות בשל היותן נשים.

בשל ריבוי נשים בעולם הלוחמות למען שוויון, יש הטוענים, כי מלאלאה אינה ראוייה לזכייה בפרס נובל לשלום. הם מוסיפים ואומרים כי מלאלאה נמצאת בתחילת דרכה הציבורית, מה גם שמאבקה עדיין לא נשא פרי ולא חל שינוי חברתי משמעותי במעמדן של הנשים בפקיסטן בעקבות מאבקה.

לעומתם יש הטוענים כי מלאלאה, הנערה הכריזמטית, מהווה סמל לגבורה, לפריצת דרך, לראשוניות וכי היא משמשת מודל לחיקוי בעבור דור הנשים הצעיר, ועל כן היא ראוייה לקבל את פרס נובל לשלום.

חוו את דעתכם על סוגיה זו ונמקוה.

פעילות 3

למורה,

פעילות זו כוללת עבודה בקבוצות.

מומלץ לחלק את הכיתה לשש קבוצות. כל קבוצה תתמקד בנדבך או בהיבט אחר בחייה של מלאכה.

כדאי לשלב עם משתתפי הקבוצה בהתאם לאופייה של המטלה הקבוצתית.

לתלמידים

התחלקו לקבוצות עבודה בנות ארבעה-חמישה תלמידים.

כל קבוצה תעסוק בשלב אחד בחייה של מלאכה.

קבוצה א	מלאכה ומאבקה למען זכויות נשים
קבוצה ב	מלאכה ופרס נובל לשלום
קבוצה ג	הספר אני מלאכה – (הפעילות מיועדת לתלמידים שקראו את הספר)
קבוצה ד	אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד
קבוצה ה	נאום מלאכה בעת זכייתה בפרס נובל לשלום
קבוצה ו	מלאכה והקריקטורה

בסיום הלמידה, תציג כל קבוצה את המידע שחקרה ולמדה באמצעות הרצאה המלווה במצגת.

מלאכה ומאבק לא ען זכויות נשים

קבוצה 1

מצורפים שני מאמרים:

1. עיתון הארץ - נערה פקיסטנית ופעיל זכויות ילדים הודי זכו בפרס נובל לשלום לשנת 2014 ([נספח 1](#))
  2. סוכנות הידיעות רויטרס – "מלאכה יוספזאי: "הנובל מעודד אותי להמשיך להיאבק". ([נספח 2](#))
- קראו את שני המאמרים וענו על המטלות שלפניכם.
3. כתבו על פי המאמר שמונה פריטים ביוגרפיים המשמעותיים ביותר להיכרות עם מלאכה בעבור נמען שאינו מכיר אותה. מתוכם כתבו לפחות שלוש פעולות שעשתה מלאכה למען קידום זכויות האישה.
  4. שוטטו במרשתת ומצאו עוד שתי נשים שלחמו או לוחמות נגד אפליית נשים בתחומים שונים בארץ ובעולם וכתבו מה המשותף להן ולמלאכה ומה המיוחד כל אחת מהן. מהי מסקנתכם?

כתבו איזה מידע תרצו להציג בפני הכיתה במשך כחמש דקות והכינו טיוטה ראשונה של המצגת (5-7 שקופיות), שתלווה את הצגת הדברים. תוכלו להיעזר ב**נספחים 12-14**.

קבוצה 2

לפניכם מאמר מעיתון הארץ

נערה פקיסטנית ופעיל זכויות ילדים הודי זכו בפרס נובל לשלום לשנת 2014
(המאמר נמצא [בנספח 3](#))

קראו את המאמר, חפשו במרשתת את הערך "פרס נובל לשלום", וענו על השאלות שלפניכם.

1. מהו פרס נובל לשלום? למי הוא מוענק? על שם מי הפרס?
2. כמה נשים קיבלו פרס נובל לשלום, ומהו היחס המספרי בין הנשים שזכו בפרס נובל לשלום לבין הגברים?
3. מיהן הנשים שזכו בפרס נובל לשלום ועל מה זכו בו?
4. מדוע זכתה מלאלה בפרס נובל לשלום?
5. בחרו שתי נשים בעולם שקיבלו פרס נובל לשלום, וכתבו מה המשותף להן ולמלאלה ומה המיוחד כל אחת מהן. מהי מסקנתכם?

כתבו איזה מידע תרצו להציג בפני הכיתה במשך כחמש דקות והכינו מצגת בת 5-7 שקופיות, שתלווה את הצגת הדברים.

תוכלו להיעזר בנספחים 12-14.

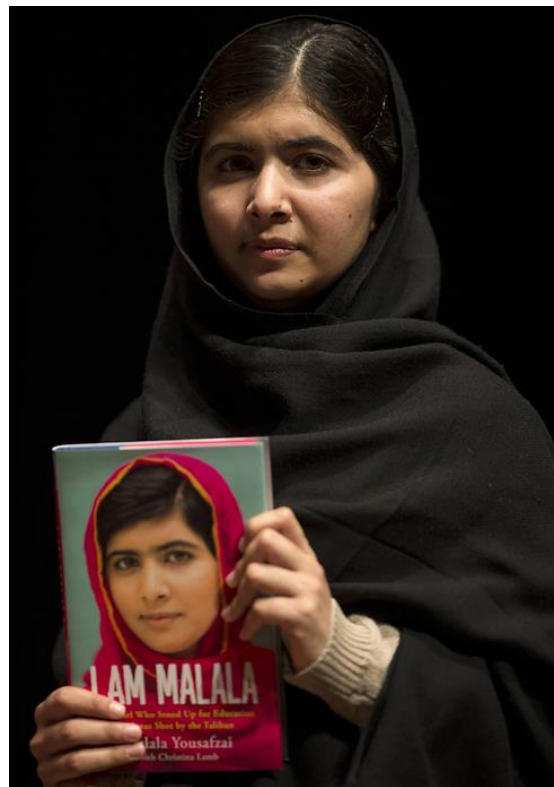
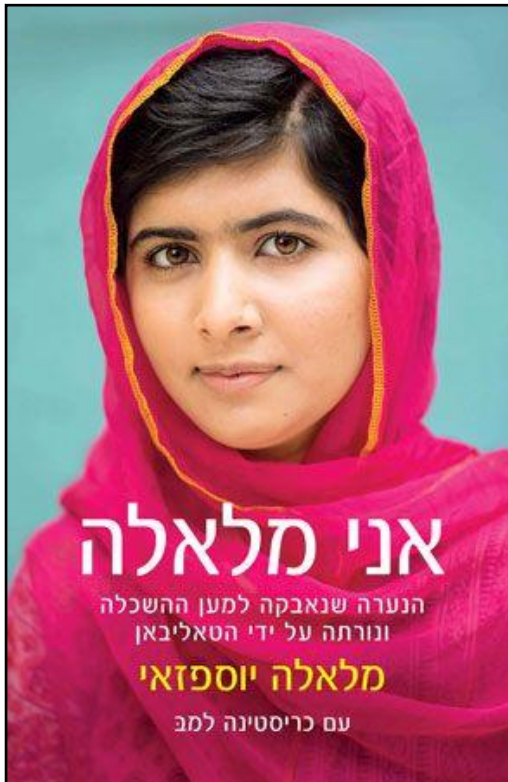
news.walla.co.il

הספרי "אנ"

הפעילות מיועדת

1. כתבו בכמה משפטים את התרשמותכם מהספר.

2. קראו את הכתבה של יעל נעמני ([נספח 4](#)) בכתבה מופיעות "שלוש מלאות" – ציינו מיהן, ומה מאפיין כל אחת מהן. האם גם אתם, בקריאתכם את הספר, הבחנתם בכך? נמקו את תשובתכם.
3. קראו את חוות הדעת של מירב גת ושל לי יניני ([נספחים 5-6](#)) מה המשותף להן? האם אתם מסכימים עם מה שהן כתבו על הספר?
4. איזו ביקורת מופיעה בכתבה של יעל נעמני? האם אתם מסכימים אתה? נמקו את תשובתכם.
5. כדי לעודד תלמידים לקרוא את הספר, כתבו המלצה שתציגו בפני הכיתה במשך כחמש דקות, והכינו מצגת בת 5-7 שקופיות, שתלווה את הצגת הדברים. תוכלו להיעזר [בנספחים 12-15](#).

אמנת האו"ם בצורה זכריות היא

הזכות ללמוד (סעיף 28) קבוצה 4

עיינו בקישורים ובקבצים המצורפים.

1. [קישור לאמנת האו"ם בדבר זכויות התלמיד](#)

2. סעיף 28 – הזכות ללמוד מתוך אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד.

[\(נספח 7\)](#)

3. זכויות הילד – התפתחות היסטורית והצהרת זכויות הילד. [\(נספח 8\)](#)

קראו את הטקסטים וענו על המטלות שלפניכם.

1. מהו ההבדל העיקרי בין מעמדם של הילדים במאה ה-21 לבין מעמדם עד

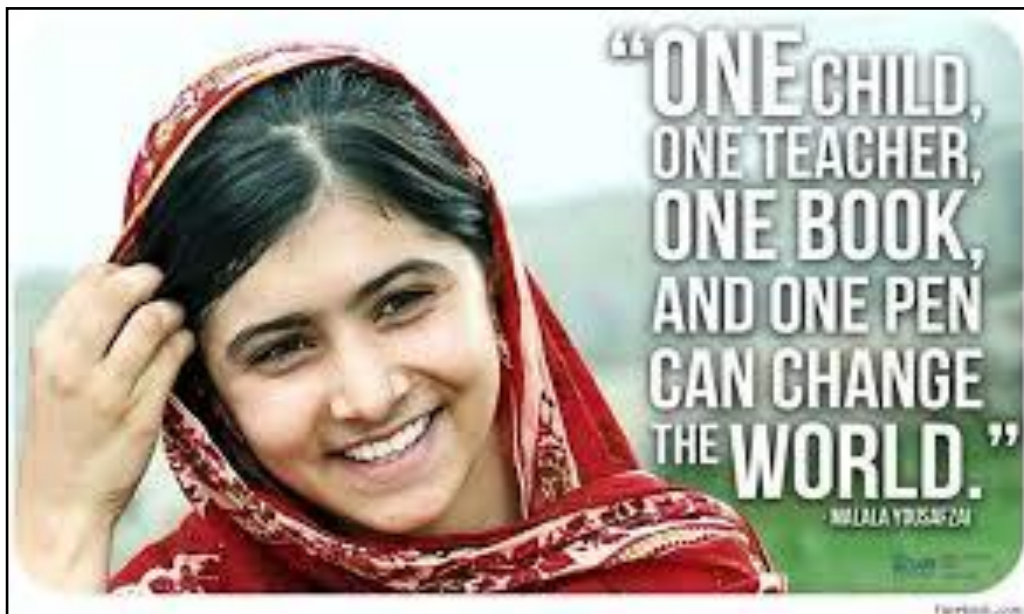
המאה ה-17?

2. מהי הזכות ללמוד?

3. על מה נלחמה מלאלה ובתוך כך סיכנה את חייה?

כתבו איזה מידע תרצו להציג בפני הכיתה במשך כחמש דקות, והכינו
מצגת בת 5-7 שקופיות, שתלווה את הצגת הדברים.

תוכלו להיעזר ב**[נספחים 12-14](#)**.

לפניכם הטקסטים:

1. תרגום נאומה של מלאלה באו"ם בעת זכייתה בפרס נובל לשלום. הטקסט תורגם ע"י תלמידות מאולפנת הראל בכפר סבא.. [\(נספח 9\)](#)

תוכלו לצפות בנאום באמצעות היוטיוב :

[Girl Shot in Head by Taliban, Speaks at UN: Malala Yousafzai United Nations Speech 2013](#)

2. כתבה מתוך **ידיעות אחרונות** – "יצאה בשלום". [\(נספח 10\)](#)

קראו את תרגום הנאום ואת הכתבה וענו על השאלות שלפניכם.

1. מהם הרעיונות המרכזיים בנאומה של מלאלה?

2. ממה התרשמתם בנאומה של מלאלה? התייחסו לתוכן ולאמצעים הרטוריים כמו: נוכחות מוען ונמען, סיפור אישי, חזרות (מילים, צירופים, מבנים תחביריים), ניגודיות, נרדפות, משחקי לשון, שאלות רטוריות, עירוב של משלבי לשון מנוגדים, לשון ציורית, ניבים, מילים טעונות, הגזמה, אירוניה, פיסוק רגשני, ציטוט, שימוש במרכאות, המרצה לפעולה.

3. ציינו עקרונות חשובים של מרכיבי הנאום על פי נאומה של מלאלה.

כתבו איזה מידע תרצו להציג בפני הכיתה במשך כחמש דקות, והכינו מצגת בת 5-7 שקופיות שתלווה את הצגת הדברים.

תוכלו להיעזר [בנספחים 12-14](#).

לתלמידים,

בעקבות הקרנת המצגת, חשבו אם תרצו להקרין את הנאום או את חלקיו בפני המליאה.

אם כן – מתי: לפני הצגת הדברים או לאחריהם?
אם החלטתם להקרין את הנאום, הזמן שיעמוד לרשותכם הוא כ-15 דקות.

תוכלו להיעזר [בנספח 16](#)

מלאכה והקפיקטוריה

קבוצה 6

מצורפת לפניכם הגדרת המושג "קריקטורה" מאת הקריקטוריסט הישראלי המפורסם, קריאל גרדוש ז"ל. [\(נספח 11\)](#)

1. בחרו באחת מהקריקטורות המצורפות. התבוננו בקריקטורה שבחרתם ותארו אותה לפרטי פרטיה. האם חלק מסוים בה משך את תשומת לבכם? מהו ומדוע?
2. מהם הסמלים המופיעים בקריקטורה ומהו המסר שהם מעבירים?
3. "הקריקטורה היא צורה לגיטימית של חופש הביטוי", טוען הכותב האם אתם מסכימים עם עמדתו? הביעו את עמדתכם ונמקו אותה.
4. ציירו קריקטורת מחאה למען זכויות נשים בארץ ובעולם. תוכלו להיעזר [במידע על קריקטורה המצורף בקישור](#).

הכינו מצגת בת 5-7 שקופיות, שבה תציגו את הקריקטורה בפני המליאה ותנחו את התלמידים כיצד לנתח את הקריקטורה על פי מה שלמדתם בקבוצה. חשבו כיצד להציג את המידע שבמצגת.

למורה:

לניתוח הקריקטורה מצ"ב
קישור מאתר מט"ח תולדות -
-toldot

[כאית לניתוח מקורות](#)
[הסטורינג](#) - מאתר תמאא
כרטיס לניתוח קריקטורה.
באדיבות עדה מאורי.

caricatal.wordpress.com

www.haaretz.co.il

**פעילות 4 – לאחר העבודה בקבוצות
לומדים להכין מצגת ולהציג את המידע בפני קהל.**

למורה:

חלק זה כולל שני נושאים עיקריים במסגרת "דיבור בציבור":

**א. הכנת מצגת – יש ללמד בכיתה את תפקיד המצגת, להדגיש
עקרונות מרכזיים המידע באמצעות מצגת (חשוב להדגיש את חשיבות
התמציתיות והבהירות של המידע)**

לנוחות המורה, מצ"ה קישור למידע: [איך להכין מצגת מנצחת](#)

**ב. פרזנטציה – יש ללמד בכיתה את עקרונות הפרזנטציה – צמידה בפני
קהל, הרצאה.**

לנוחות המורה, מצ"ה קישור למידע על [פרזנטציה מוצלחת](#)

**חשוב להקצות זמן לכל אחד מן הנושאים: פרזנטציה והכנת
מצגת, על כן סביר להניח שחלק זה יילמד בכמה שיצורים.**

**לאחר שהתלמידים למדו בצורה מפורשת את שני הנושאים האלה
הם יישאו את העקרונות המרכזיים באמצעות הפעילות שלהלן:**

**כל קבוצה תכין פרזנטציה קצרה של 5-10 דקות על הנושא שעסקה בו באמצעות
מצגת בת 5-7 שקופיות.**

המצגת תכלול:

**א. מידע על נדבך מחייה של מלאכה שנלמד בקבוצה ונבחר לפרזנטציה
במליאה.**

ב. תובנה בעקבות ההיכרות עם מלאכה (ציטוט, פתגם, שאלה ועוד) והנמקה.

**יש אפשרות להצגת הדברים במולטימדיה – סרטון ערוך, פאזל של תמונות
וכו'.**

למורה,

**כדאי לנסח יחד עם הכיתה תהיניט להצרכת פרזנטציה ולהצרכת
מצגת.**

פעילות 5

מטלה אישית

במהלך הפרזנטציות, כל התלמידים ממלאים את טבלה (לאחר מכן ייעזרו בה לשם כתיבת הטיוטה השנייה). המידע מוצג בפני המליאה ונגיש לשימוש כל התלמידים.

טבלה שיתופית מקוונת (להפעלת הטבלה על המורה ליצור עותק משלו (קובץ – יצירת עותק)

קבוצה 6	קבוצה 5	קבוצה 4	קבוצה 3	קבוצה 2	קבוצה 1	
						שמות חברי הקבוצה
						מידע חדש
						רעיונות, תמונות, ציטוטים שאוכל לאמץ
						המצגת על פי התבחינים שנלמדו בכיתה
						הפרזנטציה על פי התבחינים שנלמדו בכיתה

פעילות 6

מטלה אישית

כתיבת טיוטה שנייה למטלת הכתיבה בעזרת הטבלה שמלאו התלמידים.

גם כיום נאבקות נשים ברחבי העולם על שוויון זכויות ועל קידום מעמדן בחברה שבה הן חיות. מלאלאה יוספזאי היא אחת מאותן נשים רבות, הלוחמות ללא חת ומסכנות את חייהן למען מיגור האפליה שהן חוות בשל היותן נשים.

בשל ריבוי נשים בעולם הלוחמות למען שוויון, יש הטוענים, כי מלאלאה אינה ראויה לזכייה בפרס נובל לשלום. הם מוסיפים ואומרים כי מלאלאה נמצאת בתחילת דרכה הציבורית, מה גם שמאבקה עדיין לא נשא פרי ולא חל שינוי חברתי משמעותי במעמדן של הנשים בפקיסטן בעקבות מאבקה.

לעומתם יש הטוענים כי מלאלאה, הנערה הכריזמטית, מהווה סמל לגבורה, לפריצת דרך, לראשוניות וכי היא משמשת מודל לחיקוי בעבור דור הנשים הצעיר, ועל כן היא ראויה לקבל את פרס נובל לשלום.

חוו את דעתכם על סוגיה זו ונמקוה.

מאורה:

בתהליך הכתיבה יש חשיבות רבה לעבודה בסביבת כתיבה המאפשרת שמירה על ארסאות (טיוטות) הכתיבה. בדרכו זו הן התלמידה הן המורה יכולים לציין בארסאות השונות וללמוד מהן על הכתיבה. כצוללה כזאת נמצאת הסביבת ה-[Google Drive](#) או ברכיב Wiki מני שצובד Moodle. ([דף הדרכה לעבודה בWiki](#))

פעילות 7

פעילות לשונית משחקית באדיבות עזי לוי

לפניכם רשימת מילים שיש להן קשר משמעותי לסיפורה של מלאלה:
למידה, מאבק, מעמד, מגדר, אפליה, סמל, קיפוח, התנקשות, כפייה, תקווה,
הזדמנות, פריצה, חופש הביטוי. תוכלו להוסיף מילים נוספות משלכם לרשימה זו.

מטלה 1

בחרו מתוך מילים בהן תוכלו להפריד את האות הראשונה במילה (שהינה חלק מהשורש), להפוך אותה למילת יחס וליצור על ידי כך מילה במשמעות חדשה המתקשרת לסיפורה של מלאלה.

למורה:

לפניך הצעות לתשובות תלמידים לפעילות זו.

למידה - לפי מידה (מידה יכולה להתפרש גם ככמות וגם כערך. מידותיה של מלאלה הביאו אותה למעשיה הגדולים ולזכייה בפרס נובל לשלום).

מאבק - מן האבק (מעשיה של מלאלה נעשו מתוך האבק, בלי טכנולוגיה, ללא משאבים. הם החלו מההליכה על האדמה והרצון לנהל חיים בסיסיים).

מגדר - מן הגדר (גדר בהשאלה היא גם מחסום - ולמאלה היו מחסומים רבים, אותם הצטרכה לעבור ועליהם להתגבר).

כפייה - כמו פייה (המסלול של מלאלה היה קשה ומלא בייסורים, אך בעיני אחרים ובעיקר בעיני נשים היא הייתה כמו פייה זורחת באפלת חייהן).

ועוד "משהו" קטן פריצה - ריצה שמתחילה בפה (קודם כל, להשמיע את קולך השונה, שאינו מקובל, במיוחד במציאות לא הוגנת, להביע דעה, לתת לפה להתחיל לפעול, ואז כשיש תהודה בסביבה, אפשר להתחיל בריצה להשגת המטרות, להצלחה).

מטלה 2

המילה - **ביטוי**, שנלקחה מן הצירוף הלשוני **חופש הביטוי**, מסמלת את החופש לדבר, את היכולת להתבטא בכל דרך (שיר, ציור, כתבה, הצגה וכיוצ"ב), את האפשרות להשמיע קול גם אם אינו מקובל בחברה.

אם נוציא את האות המרכזית במילה, ניצור את התבנית הזו: **ב י X ו י**.

עליכם ליצור בתבנית זו מילים נוספות משמעותיות.

לאחר שמצאתם לפחות חמש מילים בחרו באחת מהמטלות שלפניכם.

1. כתבו טקסט על אודות מלאה ו"שתלו" בו כמה שיותר מילים שיצרתם.
2. בחרו שתי מילים מנוגדות במשמעותן וכתבו משפט או טקסט של השוואה המתקשר לסיפורה של מלאה.

לאורה,

לפניך דואמות לתשובות תלמידים:

ביטוי - ביטוי - ביטוי - ביטוי - ביטוי - ביטוי

*****

בסיום יחידת ההוראה - צפייה בסרטון שבו מספר אביה של מלאה על בתו.

[צפייה בסרטון - אביה של מלאה מספר על בתו.](#)

אביה של מלאה, המחנך זיאודין יוסאפזאי, סיפר את סיפורה בהרצאת Ted שזכתה ליותר ממיליון צפיות. בהתייחסות למעמד הנשים בחינוך אמר: "שואלים אותי למה הבת שלי כל כך חזקה?" ואני עונה שזה מכיוון שאני לא מקצץ את הכנפיים שלה."

נערה פקיסטאנית ופעיל זכויות ילדים הודי זכו בפרס נובל לשלום לשנת 2014

מלאלה יוספזאי שמובילה קמפיין למען נשים, וקיילאש סטיארתי, הנאבק נגד העסקת ילדים, גברו על האפיפיור שנחשב למועמד מוביל

"הארץ", סוכנות רויטרס

10.10.2014

מלאלה יוספזאי, הנערה מפקיסטאן שמנהלת קמפיין עולמי ומתוקשר למען הזכות של נשים ללמוד, ופעיל זכויות האדם מהודו, קיילאש סטיארתי, הנאבק נגד העסקת ילדים - הם הזוכים בפרס נובל לשלום לשנת 2014.

סטיארתי נמצא בחזית המאבק העולמי נגד העסקת ילדים בתנאי עבודות מאז 1980, אז ויתר על עבודתו כמהנדס חשמל לטובת הפעילות. הוא הוביל את חילוץ של עשרות אלפי ילדים לאורך השנים, ופיתח מודל מוצלח לשיקומם וחינוכם. כמו מלאלה, גם הוא שרד מספר ניסיונות התנקשות. "זהו כבוד לכל חבריי ההודים, וכן כבוד לכל הילדים בעולם שקולם לא נשמע כראוי לפני כן", אמר בתגובה על הזכייה.

מלאלה יוספזאי נולדה ב-1997 ושמה הפרטי, שמשמעותו "מוכת יגון", ניתן על שמה של המשוררת מלאלה ממיוואנד. דמותה עוצבה במידה רבה על ידי אביה, זיודין יוספזאי, המפעיל רשת של בתי ספר. בהיותה בת 11 התפרסמה יוספזאי בזכות בלוג שכתבה עבור בי-בי-סי ובו תיארה את חייה תחת איום (ולאחר מכן שלטון) הטאליבן, ניסיונות הארגון להשתלט על עמק סוואט ואת דעותיה אודות חינוך נערות.

יוספזאי, כיום בת 17, נפצעה אנושות באוקטובר 2012 אחרי שפעילי טליבאן השתלטו על אוטובוס שהסיע תלמידים מבית ספר בעמק סוואט, וירו בראשה. יוספזאי הוטסה לקבלת טיפול בבריטניה, התאוששה ומאז הפכה סמל למאבק למען זכויות נשים. ב-2013 הוענק לה פרס סחרוב לחופש המחשבה. כבר באותה שנה היא הוזכרה גם כאחת המועמדות הבולטות לזכייה בפרס נובל לשלום. **בסרטון - יוספזאי בריאיון בתוכניתו של ג'ון סטיארט**

יוספזאי לא שבה לארצה אחרי תקרית הירי. היא כתבה אוטוביוגרפיה על חייה וכיום לומדת בבריטניה. בחודש שעבר נעצרו עשרה פעילים בארגון הטליבאן הפקיסטאני בחשד למעורבות בירי באוטובוס. אביה של יוספזאי הגיב למעצרים ואמר כי מדובר "בחדשות טובות למשפחה ויותר מכך לעם הפקיסטני ולעולם המתורבת. אנו מעריכים מאוד את מאמצי המשטרה להביא לדין את האחראים לירי ולהילחם להשבת השלום בסוואט".

בספרה האוטוביוגרפי סיפרה מלאלה איך הנאום שנשאה באו"ם למען נשים זכה לתשואות ברחבי העולם. בארצה, לעומת זאת, עוררו דבריה ביקורת, לאו דווקא מקרב שורות הטליבאן, על כך שהיא רודפת תהילה וחיי נוחות מעבר לים. כשנשאלה על כך בראיון בגרדיאן, ענתה מלאלה דווקא באורדו "באופן טבעי, זה כואב כשאחיך פונים נגדך".

מיד לאחר מכן היא הרימה את קולה והמשיכה באנגלית: "הפקיסטאנים לא נותנים אמון בקלות. לאורך ההיסטוריה הם ראו שאנשים, בעיקר פוליטיקאים, הם מושחתים. הם מוטעים על ידי אנשים שמדברים בשם האיסלאם. נאמר להם שאיני מוסלמית, שאני לא לבושה בהתאם לחוקי האיסלאם, ושאני עובדת עבור ארה"ב. חלקם חושבים שאני עובדת עבור הסי-איי-אי או עבור שירותי המודיעין הפקיסטאניים, וזה בסדר, כי הם אומרים את זה על כל פוליטיקאי ואני שואפת להיות פוליטיקאית", הוסיפה.

לאחר הזכייה אמרה יוספזאי כי מדובר בכבוד עבורה וכי היא שמחה לקבלו לצד אזרח הודו. את הבשורה על הזכייה קיבלה בעת שיעור כימיה בבית הספר. לדבריה, "זה אינו סוף המסע שלי, לדעתי זו רק ההתחלה. אני רוצה לראות כל ילד הולך לבית הספר". סטיארתי הקדיש את הפרס "לכל אותם ילדים שעדיין חיים בתנאי עבדות, למרות ההתפתחויות בטכנולוגיה ובכלכלה".

פרס נובל לשלום מוענק מאז 1901 ל"מי שתרם בצורה הרבה או הטובה ביותר לאחדות בין האומות, לפירוקם או הקטנתם של צבאות, ולקיומם או קידומם של מפגשים למען השלום". הפרס עומד על עשרה מיליון קרונות שוודיות, שהן כחמישה מיליון שקלים. באופן מסורתי, הוועדה לא חושפת את רשימת המועמדים לפרס היוקרתי במשך חמישים שנה, ואינה מפרטת את הליך קבלת ההחלטות.

מלאלה יוספזאי: "הנובל מעודד אותי להמשיך להיאבק"

עודכן 10/10/2014 19:10

רויטרס

הנערה הפקיסטנית בת ה-17, שזכתה בפרס נובל לשלום, אמרה בעקבות זכייתה: "כבוד להיות הפקיסטנית והצעירה הראשונה שזוכה בפרס הזה. זו לא סתם חתיכת מתכת עבורי". פעיל זכויות הילדים ההודי, שחלק איתה את הפרס: "העולם מתעלם מהתופעה של עבדות אצל ילדים"

"אני שמחה להיות הצעירה הראשונה והפקיסטנית הראשונה שמקבלת את הפרס" - כך, בחיך מעט מבויש, אמרה היום (שישי) הנערה הפקיסטנית מלאלה יוספזאי בת ה-17, כלת פרס נובל לשלום לשנת 2014. יוספזאי שוחחה עם עיתונאים בעיר ברמינגהאם שבבריטניה, שם היא שוהה כיום, כדי לתאר את תחושותיה בעקבות הזכייה.

"זהו כבוד גדול וגאווה עבורי", היא אמרה. "דברים כאלה רק נותנים כוח ואומץ לב להמשיך הלאה ולהיאבק". יוספזאי הוסיפה כי "מבחינתי הפרס הזה הוא הרבה יותר מחתיכת מתכת או מדליה שתולים על הקיר בחדר".

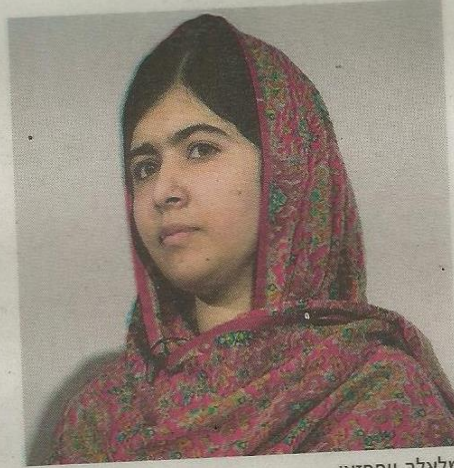
"קיבלתי עידוד להמשיך ולהאמין בעצמי", המשיכה הזוכה הצעירה, שדיברה בביטחון רב על אף גילה. "אני מבינה שיש כל כך הרבה אנשים שתומכים בי במאבק שלי. על כולנו לוודא שכל ילד, בכל מקום בעולם, יקבל חינוך איכותי".

יוספזאי פרצה לתודעה העולמית בזכות מאבקה למען זכויות נשים בעמק סוואט שבפקיסטן, שם אסרו אנשי הטאליבן על נשים ללמוד בבתי ספר. היא אף נורתה בראשה ע"י אנשי הארגון וכשהייתה בת 11 כתבה יומן פומבי שפורסם בכלי התקשורת בארה"ב על חייה בצל שלטון הטליבאן.

ספרה של זוכת פרס נובל לשלום, הנערה הפקיסטנית מלאלה יוספזאי, מאפשר הצצה לסיפור מרתק אבל טובל מכתובה ילדותית ומבולבלת

אני מלאלה // מלאלה יוספזאי עם כריסטינה למב (מאנגלית: שרה ריפין) כנורת, זמורה ביתן | 301 עמודים

פוליטיקאית, משתלבת בקלילות באקטיביזם של אביה, ובגיל 11 הופכת לכוכבת תקשורת מקומית כשהיא שבה ומתבטאת מול מצלמות על ניסיונות הטליבאן למנוע ממנה ומחברותיה ללמוד. "הת-ראיינתי הרבה לטלוויזיה ונהניתי כל כך לדבר למיקרופון, עד שהחברות שלי קינטרו אותי", היא מודה. אף אחד לא ישכנע אותה שהיא לא מוסי למית טובה, גם אם היא מסרבת ללבוש בורקה וכמהה לרכוש השכלה.

מלאלה יוספזאי

מלאלה השנייה לא מסתפקת בלפרוש את ההיסטוריה המשפחתית שלה, אלא גם נוטה לאמץ גוף-דאשון-דבים פומפוזי כשהיא מרברת על הפשטונים, הקבוצה האתנית שלה, ומתעקשת לסקור את ההיסטוריה של פקיסטן, על חוסר היציבות הפוליטית שלה, את תולדות המעורבות הזרה באזור ויחד איתה את עליית האיסלאם הקיצוני - כולל בן לאדן. היא ממלאת בכך תפקיד שגדול עליה: הפרטים האלה נמסרים בצורה לא סדורה וילדותית. מבוא מאת כותב מיומן וידען היה ממלא את התפקיד הזה הרבה יותר טוב. גם רשימות של מונחים ואירועי מפתח שמופיעות בסוף הספר לא מצליחות לעשות סדר בבלגן.

ההיסטורית לפני שבועיים. זה עומד לזכותו. הנרבל, שיורים כסף רב לקרן החינוך הבינלאומית שהקימה יוספזאי, גם ישלים את הטרנספורמציה שלה לרמות ייצוגיות. לכן, באיזשהו אופן, הספר מבטא רגעים אחרונים של אותנטיות, אבל גם הוא כבר טובל מייצוגיות.

יש שתי מלאלות. הראשונה נולדה בעמק סוואט בצפון-מערב פקיסטן לאבא מתקדם, איש חינוך ופעיל גמרץ למען רפורמות, ולאמא אדוקה. לה בררה הכי טובה שלה קוראים מוניבה, ואיתה היא חולקת הכל, "את השירים של ג'סטין ביבר והסרטים של 'אזור הדמדומים' והקרמים הטובים ביותר להבהרת עור הפנים". כשהייתה בת שבע נתפסה גונבת משכנה בת גילה, וזמן קצר אחר כך גילתה בשכונה ילדים עניים וכתבה על זה מכתב לאלוהים. היא תלמידה מצטיינת שמתחנפת למורים, ונלחצת כשמגיעה לכיתה תלמידה חדשה שעוקפת אותה בלימודים. צוציקית שאפתנית שרוצה להיות ממצאיאה או

יעל נעמני

שלושה קליעים שנורו לעברה באוקטובר 2012 גרמו למלאלה יוספזאי להתנדרב בין חיים למוות. להיעקר ממולדתה פקיסטן לטובת טיפול רפואי באנגליה. להפוך לסלבריטי בינלאומי. כ-8,000 כרטיסי ברכה מכל העולם הגיעו לבית החולים שבו הייתה מאושפזת. "היו הצעות לאמץ אותי כאילו אין לי משפחה", היא מספרת ב'אני מלאלה', 'ואפילו הצעת נישואים'. ההמשך היה הרבה יותר גרנדיוזי. "ראשי מדינות ושרים וכוכבי קולנוע פידסמו הצהרות... ביונסה כתבה לי כרטיס ברכה ופירסמה תצלום שלו בפייסבוק, סלינה גומז צייצה עלי, ומדרנה הקדישה לי שיר. היה אפילו מסר מהשחקנית והפעילה החברתית האהובה עליי ביותר, אנג'לינה ג'ולי".

הנתונים של יוספזאי הם בדיוק מה שהמערב לא יעז לפספס: היא באה מארץ שמעטים מבינים מה קורה בה, "שבה יורים ברובים לכבוד בן, ואילו את הבנות מסתירים מאחורי וילון וכל תפקידן בחיים הוא רק לבשל אוכל וללדת ילדים". היא הרימה ראש מול מפלצת האיסלאם הקיצוני

ני, שניסתה לצמצם את מקומן של הנשים עוד יותר, וכמעט שילמה על זה בחייה. והיא עדיין לא יכולה לחזור הביתה, כי עלולים להתנכל לה שוב. כך, בדיוק שנתיים אחרי ההתנגשות הכושלת, הייתה יוספזאי לצעירת הווכים בפרס נובל לשלום. ביולי היא חגגה 17.

את 'אני מלאלה: הנערה שנאבקה למען ההשכלה ונורתה על ידי הטאליבאן', כתבה יוספזאי באנגלית יחד עם כריסטינה למב, עיתונאית בריטית שמכירה היטב את פקיסטן. הספר האוטוביוגרפי יצא ותורגם לעברית עוד לפני הזכייה

עוד 3 ספרים של זוכי פרס נובל לשלום

- < **חלומות מאבי** < ברק אובמה
- < **אמת מטרידה** < אל גור
- < **עולם ללא עוני** < מוחמד ינוס

ובין שתי אלה ניצבת מלאלה נוספת, שמהלכת בין הטיפות. פוליטיקאית בהתהוות, שבמקום לבטא רגשות אמיתיים נוטה לנסח משפטים כמו "אני גאה מאוד להיות פשטונית, אבל לפעמים נדמה לי שכללי ההתנהגות שלנו לוקים מאוד בחסר", או "בטחתי באמונתו של אבא, אבל הייתי שותפה גם לדאגתה הממשית מאוד של אמא"; שמאזכרת את כל האנשים שעמדו לצידה מרגע שנפצעה. האם זה נימוס שקשור למסורת שממנה היא באה, או התנהלות שנובעת מההוויה שלה כמו שהיא היום? זה לא באמת משנה. 'אני מלאלה' הוא ספר מעניין, שנותן פנים אנושיות למה שמסתתר תחת הכותרת הגנרית "חדשות חוצץ", אבל יכול היה להיכתב הרבה יותר טוב.

ספר מעולה ★★★★★ על העמוד הראשון של הספר נכתבה ההקדשה הבאה:
לכל הנערות שקופחו והושתקו.

יחד יישמע קולנו.

"אני מלאה הינו ספור חיים, מרתק ועוצמתי של נערה שב-9 באוקטובר 2012, הטליבאן ירו בה ובחבריה בתוך אוטובוס של בית הספר, ופגעו בצד השמאלי של פניה. בגיל 14 הומלצה מלאה לפרס ספרותי, והפכה למועמדת הצעירה ביותר בהיסטוריה לפרס נובל לשלום.

מלאה מצליחה להכניס את הקורא בשער הראשי לתוך חייה האישיים, ומתמקדת בהוריה, אחיה, משפחתה הקרובה במעגל הראשון והשני ולא מעט היסטוריה.

היא למדה בבית ספר "חושאאל" שנוסד על ידי אביה. בית הספר הזה היה ללא שלטים או סימני זיהוי. רק דלת פליז הפרידה בין העולם האכזרי, הטרוריסטי לבין מה שנמצא מאחורי הדלת – עולם האור, זה העולם האחר, וכמו שכותבת מלאה ציטוט עמוד 10: "הדלת היא הייתה כמו פתח קסמים אל עולם מיוחד משלנו. כשעברנו דרכה בדילוג, השלכנו מעלינו את צעיפי הראש שלנו כמו רוחות המסלקות עננים כדי לפנות דרך לשמש, ואחר כך עלינו בריצה פרועה במדרגות. בראש המדרגות הייתה חצר פתוחה עם דלתות לכל הכיתות. השארנו את תיקי הגב בחדרים שלנו והתאספנו לכינוס הבוקר תחת כיפת השמים..!"

הספר חולק ל-5 פרקים, לרבות התקופה ההיסטורית של לפני הטאליבן, היא כותבת על: החיים בצל הטאליבן, התהפוכות הפוליטיות, עוני, עוצר, שלטון צבאי, רציחתה של בנויר בהוטו ו"י הטאליבן בפגיגות התאבדות המוני, השלטון והתקפות האוויר של האמריקאים, ארגון אל-קעידה, הריגתו של אוסמה בן לאדן, חיי המשפחה ומערכות היחסים בתוך המשפחה שלה, על הקשיים והבדידות של אחרי האירוע המחריד, לרבות הצלקת שונתרה ותישאר לאורך כל חייה...

מלאה נולדה בעמק סוואט בפקיסטאן והייתה הבת הבכורה של משפחת יוספזאי הפשטונית. לידתה אומנם לוותה באכזבה מכיוון שהיא בת ולא בן. לעומת זאת אצל אביה היא עוררה גאווה וקשר מיוחד. מי שעיצב את דמותה הלוחמנית ודעותיה הינו אביה.

אביה ירש מסבה של מלאה את תורת הנאום, ולמרות גמגומו המשיך את דרכו של אביו, ולא היסס אף הוא לנאום באירועים, ולהביע את דעותיו שהיו מנוגדות, לכפיה דתית ולמשטר המיליטנטי. הוא האמין שהשכלה היא מתנה גדולה וחסרונה היא שורש כל הבעיות של פקיסטאן.

דוגמאות אחדות לכפיה הדתית: לנשים אסור ללמוד, נשים אינן רשאיות להתפלל במסגד, כי הוא מיועד לגברים בלבד, בנות נשארות בבית ורק הבנים הולכים ללמוד בבית הספר. גם באוכל הייתה אפליה: הבנים קיבלו שמנת או חלב והבנות קבלו תה בלי חלב. ביצים נועדו אך ורק לבנים, וכששחטו עוף - הבנות קיבלו את הכנפיים והצוואר, והבנים התענגו על בשר החזה העסיסי ועוד חוקים פרימיטיביים ולא שוויוניים בין המינים. מסיפור חייה ניתן לראות כיצד אישיותה עוצבה על ידי אביה-זיודין יוספזאי כשהוא עצמו איש חינוך ובעל בית ספר.

מלאלה לא מרבה לכתוב על האם. היא תוארה כאישה פשוטה וצנועה, שתמכה בבעלה וראתה אתו עין בעין את חשיבותה של ההשכלה.

מלאלה ומשפחת יוספזאי, הגישו את האסלאם לעולם המערבי על מגש, ותוך כדי כך שיתפו את העולם המערבי בערכים הדמוקרטיים המשותפים. כגון: "פסוקי השטן" לא זכה לאהדה אצל משפחת יוספזאי. היות וזיודין האמין בחופש הדיבור, בניגוד לאחרים, הוא לא התנגד להיפך, הוא חשב שצריך לכתוב ספר נגדי. רק הדוגמא הזו מלמדת רבות על האיש והערכים שהוא הנחיל למלאלה ושני אחיה.

הסיפור הזה אינו רק סיפור על משפחת יוספזאי, אלא גם על פקיסטאן. זו ארץ של נופים מקסימים שאיבדה את הקסם, ככל שהתבגרה וככל שהטליבאן נראה יותר ויותר ברחובותיה של פקיסטאן. שידורי הרדיו של הטאליבן ופזלולה שטפו את מוחם של תושבי פקיסטאן, ומי שלא הסכים לדעתם, לא זכה לראות את השמש זורחת לאורך זמן.

דוגמא אחרת לבורות: פזלולה סירב שהתושבים יקבלו זריקות מניעה למחלת הפוליו. לדעתו זה מנהג מערבי פסול ושטף את התושבים באמצעות שידורי רדיו... ציטוט עמוד 117: "ריפוי מחלה לפני שהיא מופיעה מנוגד לחוקי השריעה".

לעומת פזלולה מלאלה חשבה - ציטוט עמוד 137: "יש פתגם בקוראן, "כך יקים את האמת ויסכל את ההבל". אם אדם אחד, פזלולה, יכול להרוס הכול, למה לא יכולה ילדה אחת לשנות זאת? שאלתי את עצמי. כל ערב התפללתי לאלוהים שייתן לי כוח".

מלאלה הפכה לסמל עולמי ונאמה בפני העצרת הכללית של האו"ם לרגל יום הולדתה ה-16. בקריאה נרגשת מלאלה פנתה לילדים מרחבי העולם, וביקשה מהם לקחת לידיהם ספרים וכלי כתיבה, כי הם הנשק החזק ביותר.

מלאלה שפירושו: "מוכת יגוף נערה אמיצה, בוגרת, עקשנית, דעתנית ומיוחדת שגברה על עולם החושך של הטאליבן, שמנע וממשיך למנוע זכות בסיסית לחינוך שווה עבור בנים ובנות ולא רק.

עוד לפני שנורתה, מלאלה יוספזאי הובילה קמפיין וכתבה בלוג ל-BBC המנוגד להקצנה הדתית שאנשי הטאליבאן כפו.

כתיבתה של מלאלה פשוטה, מסקרנת ומרתקת כאחד. עם יצר תחרותיות ושאפתנות כאלה אין לי ספק שהנערה הזו תגיע לגדולות בעתיד.

!YES WE CAN

שאפו למלאלה שמרגישה שהסיפור הזה לא עליה...אלא על הרבה יותר.

היא תמיד ביקשה מאלוהים כמה סנטימטרים לגובה, אבל במקום זה הוא הגביה אותה מעל הרבה אחרים...

מומלץ בחום.

באוקטובר 2014 קיבלה מלאלה את פרס נובל לשלום על עבודתה ההומניטרית. אני ממליצה על הספר הזה לאנשים רבים בתקופה האחרונה. אני המומה מהאומץ שלה ומסיפורה.

מלאלה הפכה לסמל עולמי ונאמה בפני העצרת הכללית של האו"ם לרגל יום הולדתה ה-16. בקריאה נרגשת פנתה לילדים מכל רחבי העולם, וביקשה מהם לקחת לידיהם ספרים וכלי כתיבה, כי הם הנשק החזק ביותר.

מלאלה גדלה באיזור בו בחגיגה של בנים יורים ברובים, בעוד שבנות מתחבאות מאחורי וילונות היות ותפקידם פשוט להכין אוכל וללדת ילדים.

כאשר הטליבאן עלה לשלטון, איבדה מלאלה את הזכות ללכת לבית ספר. הטליבאן התחיל להפציץ את בתי ספר וקבע סדרה של חוקים פרימיטיביים ואי שיויוניים ביניהם כי בנות לא יכולות לקבל חינוך, הן אינן רשאיות להתפלל במסגד, כי הוא מיועד לגברים בלבד. האפליה ביחס לנשים באה לידי ביטוי גם בהקשר למזון - הבנים קיבלו שמנת או חלב והבנות קיבלו תה בלי חלב. ביצים נועדו אך ורק לבנים, וכששחטו עוף - הבנות קיבלו את הכנפיים והצוואר, והבנים התענגו על בשר החזה.

אביה של מלאלה, מנהל בית ספר ואיש חינוך אמיץ מעודד אותה לדבר ולהילחם. מלאלה ומשפחתה מאוימים על ידי הסביבה ובאוקטובר 2012 בעת שנסעה באוטובוס לבית הספר עם חבריה, אדם עם אקדח עולה על הרכב ויורה למלאלה בראש. למרבה הפלא, מלאלה שורדת את פגיעת הכדור ומצליחה להתאושש. פגיעה זו לא בולמת אותה והיא ממשיכה במאבק לחינוך ולשיויון.

כיום מלאלה ומשפחתה מתגוררים באנגליה, אבל מלאלה כותבת על כמה היא מתגעגעת למולדתה ורוצה לחזור ולפגוש את חבריה ולראות את ארצה.

היא מגלה בגרות שהדהימה אותי לאור גילה הצעיר בה אין היא מחפשת נקמה כנגד תוקפה, ובמקום זאת היא מתפללת לשלום.

סיפורה קורע לב ומעורר השראה. אני מעריצה את האומץ שלה ואת העקשנות שלה. אני מקווה שהמסר שלה והתקווה שלה לשלום תתגשם - "למה אנחנו מוסלמים נלחמים אחד עם השני? ... אנחנו צריכים להתמקד בסוגיות מעשיות. יש לנו כל כך הרבה אנשים במדינה שלנו שהם לא יודעים קרוא וכתוב, ונשים רבות ללא חינוך בכלל. אנחנו חיים במקום שבו בתי ספר פוצצו. אין לנו אספקת חשמל סדירה. לא עובר יום אחד מבלי הריגתם של לפחות פקיסטני אחד." זהו ספר בעל מסרים חזקים לגבי חופש הביטוי, חופש דת ושיויון הזדמנויות.

ספר על חופש - בין אם בקבלת חינוך ללא קשר למינך ובין אם בהליכה לחנות ללא ליווי גברי. "היום כולנו יודעים שחינוך הוא הזכות הבסיסית שלנו ולא רק במערב... הטליבאן יכול לקחת את העטים ואת הספרים שלנו, אבל הם לא יכולים לעצור את דעתנו מלחשוב".

זהו ספר לא רק על משפחתה, משפחת יוספזאי, אלא בכלל על פקיסטאן ועל השפעת הטליבאן על ארץ זו.

אני ממליצה מאוד על הספר הזה לכל מי שמתעניין בזכויות נשים, באקטואליה ובהיסטוריה.

אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד

נוסח עברי, על פי תרגום רשמי של משרד המשפטים

"אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד" אומצה ע"י העצרת הכללית של האו"ם בנובמבר 1989, אמנה זו אמורה לשנות את חייהם של ילדים בכל רחבי העולם. הושגה אחר עשר שנות עבודה ומחקר של הוועדה לזכויות האדם. האמנה היא הסכם מרצון, המשקף קונצנזוס רחב בדבר המינימום הדרוש לילדים בכל מקום בעולם.

סעיף 28

1. המדינות החברות מכירות בזכותו של הילד לחינוך ומתוך כוונה להשיג זכות זו בהדרגה, על בסיס הזדמנות שווה:

- א. ידאגו כי יהיה חינוך יסודי חובה חינם פתוח לכל;
- ב. יעודדו את פיתוחן של צורות שונות של חינוך תיכון, לרבות חינוך כללי ומקצועי, יעשו אותן זמינות ונגישות עבור כל ילד, וינקטו צעדים מתאימים כגון הנהגת חינוך חינם והגשת סיוע כספי לפי הצורך;
- ג. ידאגו לכך בכל האמצעים המתאימים כי השכלה גבוהה תהיה נגישה לכל על בסיס של כשירות;
- ד. ידאגו לכך כי מידע והדרכה חינוכיים ומקצועיים יהיו זמינים ונגישים לכל ילד;
- ה. ינקטו אמצעים לעידוד השתתפות סדירה בבית ספר ולהקטנת שיעור הנשירה;

2. המדינות החברות ינקטו אמצעים נאותים להבטיח כי המשמעת בבתי

הספר תונהג באופן ההולם את כבוד הילד, ובהתאם לאמנה זו.

3. המדינות החברות יקדמו ויעודדו שיתוף פעולה בינלאומי בעניינים הנוגעים לחינוך, במיוחד כדי לתרום לביעור הבערות והאנאלפבתיות בעולם כולו, ולהקל על הגישה לידע מדעי טכני ולשיטות הוראה מודרניות. בהקשר זה תינתן תשומת לב מיוחדת לצרכיהן של ארצות מתפתחות.

זכויות הילד - ההתפתחות ההיסטורית¹

יצחק קדמן

מעובד על פי "קדמן, "זכויות הילד - התפתחותן החיסטורית ועיגון בחוק הישראלי"
סקירה חודשית, נובמבר 1990

- מסקה א
- בסוף שנת 1989 אישרה עצרת האו"ם את האמנה הבין-לאומית של זכויות הילד. אמנה זו כוללת עשרות סעיפים מפורטים, הנוגעים לחיי הילדים ולהתפתחותם התקינה, החל בזכותם הבסיסית למזון ולבית וכלה בהסדרת זכויותיהם במסחר ובתקשורת. האמנה מקיפה בני גילים שונים ועוסקת במצבי משבר שונים שילד יכול להיקלע אליהם – ממלחמה ועד התעללות מינית.
- 5
- מסקה ב
- כדי לחבץ טוב יותר את פירוש המושג "זכויות הילד", יש צורך לסקור את התפתחותו של המושג מבחינה היסטורית.
- מסקה ג
- נהוג לחלק את התפתחות המושג "זכויות הילד" לכמה תקופות. הראשונה שבהן היא הארוכה ביותר – עד המאה ה-17. עד למאה זו היה מקובל ברוב החברות בעולם לראות בילד רכוש בלעדי של הוריו. זכויות של ילדים, אם היו כאלה, נבעו בעצם מזכויותיו של המבוגר-החורח: זכויות כמו חובת ההורים לדאוג לקיום הילד, לספק לו מזון ולשמור על בריאותו נבעו במידה רבה מדאגה לרכושו של המבוגר או מרצון לשמור על קיומו של כוח אדם זמין וזול. מעטים יודעים כי ב-1646 נחקק במסצ'וסטס שבארצות-הברית חוק שקבע כי להורים יש זכות לפנות לבית המשפט בטענה שילדם עיקש או מרדן. במקרה כזה יכול היה בית המשפט להטיל באופן חוקי עונש על הילד, ובכלל זה עונש מוות. אגב, למי שהעניין נראה בעיניו זר ומוזר, כדאי להזכיר כי עונש זה היה קיים גם בעולם העתיק, כפי שמעידים מקורות שונים, כמו פרשת "בן סורר ומורה" שבמקרא ("כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו וישרו אותו ולא ישמע אליהם ותפשטו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו... ורגמהו כל אנשי עירו באבנים נמת ובערת הרע מקרבך וכל-ישראל ישמעו וייראו"), דברים כא (18-21).
- 10
- 15
- 20
- מסקה ד
- בדברנו על התקופה שעד המאה ה-17 כדאי אולי להזכיר סעיף יוצא דופן של זכות ילדים אשר נקבעה בחוק. מדובר בחוק איסור הקבצנות מן המאה ה-16, שחוקק צ'ארלס השני מלך אנגליה. החוק אסר על קבצנים לקבץ נדבות, אלא אם כן היה בידם רישיון מיוחד, אולם סעיף מיוחד התיר לילדים לקבץ נדבות גם בלי רישיון. אין ספק כי יחסית למה שהיה מקובל בתקופה ההיא, מדובר בתקדים חשוב. זהו סעיף מפורש בחוק המקנה זכות נפרדת לילדים כילדים, אולי סעיף החוק היחיד מסוגו העוסק בזכויות הילד בתקופה זו (אם כי לנו עלול הדבר להיראות נורא – וכי מהי ה"זכות" הגדולה שיש בהיתר לקבץ נדבות?).
- 25

* על פי חז"ל, עונש זה לא מומש מעולם.

נתקבלו באנגליה חוקים הנוגעים לעבודת ילדים, כגון איסור להעביד ילד למעלה מ-12 שעות ביום. בחוקים אחרים באנגליה, שנועדו להסדיר את זכויות העובד, הייתה התייחסות נפרדת להעסקת ילדים. בחוקים אלו היה בפירוש יסוד של הגנה על זכות הילד שלא להיות מועסק בתנאים קשים או מעבר למכסה מסוימת של שעות.

35

פסקה 1

בתקופה זו מוצאים לראשונה גם התחלה של מוסדות משפטיים נפרדים לילדים. לדוגמה, ב-1899 נוסד באילינוי שבארצות-הברית בית משפט לנוער. הקמת מוסד זה משקפת תפיסה ולפיה צריך להתייחס לילד על פי אמות מידה מיוחדות ולתת לו הגנה משפטית מיוחדת.

40 פס' 2

התקופה הבאה שנהוג לדבר עליה, מבחינת ההתפתחות של זכויות הילד, היא למעשה המאה שלנו, עד שנות ה-70. מתחילת המאה ה-20 החל הילד להיות מוכר כישות משפטית נפרדת בעניינים מסוימים, ובודאי כאישיות בפני עצמה ולא כרכוש הוריו, והחלו לזותגבש זכויותיו, בעיקר בתחום הרווחה. זכויות אלו כוללות בין השאר את הזכות לקינוט מינימלי, את הזכות לבריאות תקינה ואת הזכות להגנה מפני ניצול.

45 פס' 3

התקופה האחרונה לצורך הסקירה ההיסטורית מתחילה בשנות ה-70 של המאה ה-20. בתקופה זו קמו - בעיקר באנגליה ובארצות-הברית - תנועות הנאבקות למען זכויות ילדים. תנועות שונות (ובהן ארגונים של ילדים ושל בני נוער) החלו לתבוע זכויות למען הילד לא רק כדי להגן עליו מפני ניצול, אלא גם כדי להעניק לו זכויות אזרח בדומה לאלה של המבוגרים: חופש תנועה, זכות התארגנות, הזכות לשמירה על פרטיות וסודיות ועוד.

50

פסקה 5

האמנה הבין-לאומית שאישרה עצרת האו"ם ב-1989 היא אחד ההישגים של המאבק למען זכויות הילד בימינו.

קטע ב

הצהרת זכויות הילד

- הילד הוא אדם שלם ואנושי מרגע לידתו.
- ילדי ישראל של היום הם אזרחי המחר ועתיד האומה.
- הילדים אינם רכוש, גם לא אמצעי להגשמת מטרות - הם המטרה עצמה.
- הילד, מוזמת אי-בגרותו הגופנית והנפשית, זקוק לערובות מיוחדות ולתשומת לב מכרית.
- תלותו במבוגרים מחייבת שמירה קפדנית על זכויותיו בדרך שתבטיח את שלומו והתפתחותו התקינה בהווה ובעתיד.

5

במלאות ארבעים שנה לחקמתה של מדינת ישראל, ברוח מסורת ישראל מחורי זרות, על בסיס עקרונות מגילת העצמאות, הכרזת זכויות הילד של עצרת האו"ם, אמנת בין-לאומיות, החלטות מועצת אירופה והמלצות ארגונים בין-לאומיים למען הילד, אנו מכריזים בזאת על:

10

הצהרת זכויות הילד בישראל

[כאן באים 12 סעיפים של זכויות]

נאום מלאלה יוספזאי באו"ם בעת זכייתה בפרס נובל לשלום – תרגום

תודה. (ערבית). בשם אלוקים הכי גומל חסד הכי רחמן. מזכ"ל האו"ם המכובד באן קי מון, נשיא עצרת האו"ם... אחיי ואחיותיי היקרים (ערבית), תודה. היום זהו כבוד בשבילי לדבר שוב אחרי זמן רב, להיות פה עם אנשים כה מכובדים, זהו רגע גדול בחיי. וזהו כבוד גדול בשבילי שהיום אני לובשת שאל (בגד ערבי)... שהיד.

אני לא יודעת איפה להתחיל את הנאום שלי, אני לא יודעת מה אנשים מצפים ממני להגיד, אבל לפני הכל, תודה לאלוקים שבשבילו כולנו שווים. ותודה לכל אדם שהתפלל להחלמתי המהירה ולחיים חדשים. אני לא יכולה להאמין כמה אהבה אנשים הראו כלפי. קיבלתי אלפי כרטיסי ברכה ומתנות מכל רחבי העולם, תודה לכולם. תודה לילדים שמילותיהם התמימות עודדו אותי. תודה למבוגרים שתפילותיהם חיזקו אותי. אני רוצה להודות לאחיות ולרופאים שלי ולצוותי בתי החולים בפקיסטן ובאנגליה. לממשלת סעודיה שעזרו לי להחלים ולקבל חזרה את כוחותיי. אני לגמרי תומכת במזכ"ל האו"ם באן קי מון בתוכניתו "יוזמה ראשונה לחינוך גלובלי" ולפעולותיו של שגריר האו"ם המיוחד מר גורדן בראון, ולנשיא העצרת הכללית... אני מודה לכולם על מנהיגותם שהם ממשיכים בה. הם ממשיכים להמריץ את כולנו לעשייה.

אחיי ואחיותיי היקרים, זכרו דבר אחד, "יום מלאלה" זה לא היום שלי. זהו היום של כל אישה, כל ילד וכל ילדה שהרימו את קולם למען הזכויות שלהם. יש מאות פעילים לזכויות האדם ועובדים סוציאליים שלא רק מדברים על זכויות האדם אלא גם נאבקים להשיג את מטרתם לשלום, לחינוך ולשוויון. אלפי אנשים נרצחו ע"י הטרוריסטים ומיליונים נפצעו, אני רק אחת מהם.

אז הנה אני עומדת, הנה אני עומדת, ילדה אחת מתוך רבים. אני מדברת לא בשביל עצמי אלא למען אלה שקולם לא יכול להישמע, אלה שנאבקו למען זכויותיהם, לזכותם לחיות בשלום, לזכותם לכבוד, לזכותם לשוויון הזדמנויות, לזכותם לרכוש השכלה.

חברים יקרים, ב-9 באוקטובר 2012 הטאליבנים ירו בי בצד השמאלי של המצח, הם ירו גם בחברותיי. הם חשבו שהקליע ישתיק אותנו, אבל הם נכשלו. ומתוך השתיקה בקעו אלפי קולות. הטרוריסטים חשבו שהם ישנו את מטרותיי ויעצרו את שאיפותיי, אבל דבר לא השתנה בחיי חוץ מזה: חולשה, פחד וייאוש מתו. כוח, עוצמה ואומץ נולדו. [מחיאות כפיים]

אני אותה ה"מלאלה"! שאיפותיי הן אותן השאיפות, תקוותיי הן אותן התקוות וחלומותיי הם אותם החלומות.

אחיותיי ואחי היקרים, אני לא נגד אף אחד ואני לא פה כדי לדבר על נקמה אישית נגד הטאליבן או כל קבוצת טרור אחרת. אני פה כדי להשמיע את קולי על הזכות לחינוך של כל ילד. [מחיאות כפיים]

אני רוצה חינוך לבניהם ובנותיהם של הטאליבן ושל כל הטרוריסטים והקיצוניים.

אני אפילו לא שונאת את הטאליבני שירה בי. אפילו אם יהיה רובה בידי והוא יעמוד מולי, לא הייתי יורה בו. זאת הרחמנות שלמדתי ממוחמד נביא הרחמנות, מישו

ומבודהה. זאת המורשת של שינוי שירשתי ממרתין לותר קינג, נלסון מנדלה ומוחמד עלי-ג'ינה. [מחיאות כפיים]
זאת ההשקפה [של מאבק] ללא אלימות שלמדתי מגנדי ג', באקה חאן והנזירה אמא טרסה. וזאת מידת הסלחנות שלמדתי מאמי ואבי. [מחיאות כפיים]
זה מה שהנשמה שלי אומרת לי- להיות רודפת שלום ולאהוב את כולם.

אחיותיי ואחיי היקרים, אנחנו מודעים לחשיבות האור כשאנחנו רואים חושך. אנחנו מבינים את חשיבות קולנו כשמשתקים אותנו. באותה המידה כשאנחנו היינו בסוואט, בצפון פקיסטאן, הערכנו את החשיבות של עטים וספרים, כשראינו את האקדחים. האמרה- "העט הוא יותר חזק מהחרב", הייתה נכונה. הקיצוניים פחדו ומפחדים מספרים ועטים. הכוח של החינוך, הכוח של החינוך מפחיד אותם. הם מפחדים מנשים, כוח קולם של הנשים מפחיד אותם. וזו הסיבה שהם הרגו ארבע עשרה תלמידות חפות מפשע, בהתקפה האחרונה בגוואטה. וזו הסיבה שהם הרגו מורות ומטפלות בחולי פוליו בח'ייבר פח'טונח'ווה. זו הסיבה שהם תוקפים בתי ספר בכל יום, בגלל שהם פחדו ומפחדים משינוי, מפחדים מהשוויון שנביא לחברה שלנו.

אני זוכרת שהיה ילד בבית ספר שלנו שנשאל ע"י עיתונאי: למה הטאליבן מתנגדים לחינוך. הוא ענה בפשטות. תוך כדי הצבעה על ספרו, הוא אמר: "הטאליבן לא יודעים מה כתוב בתוך הספר הזה." הם חושבים שאלוקים הוא יצור קטן ומקובע שישלח בנות לגיהנום רק בגלל שהן הולכות לבית ספר. הטרוריסטים מעוותים את משמעות השם "אסלאם" ו"החברה הפשתאנית" (קבוצה אתנית ממוצא איראני שחיה בעיקר באפגניסטן ופקיסטן) לטובתם האישית. פקיסטאן היא מדינה דמוקרטית ושחרת שלום. הפשתונים רוצים חינוך עבור בנותיהם ובניהם. והאסלאם היא דת של שלום, הומניות ואחוות אחים. האסלאם רואה את החינוך של כל ילד לא רק כזכות, אלא גם כאחריות וחובה.

מזכ"ל האו"ם המכובד, שלום הוא הכרחי לחינוך. במקומות רבים בעולם, במיוחד בפקיסטן ובאפגניסטן, טרור, מלחמות ומחלוקות מונעים ילדים מללכת לבתי ספר. נמאס לנו מהמלחמות האלה. נשים וילדים סובלים במקומות רבים בעולם בדרכים רבות. בהודו, ילדים עניים וחסרי אונים הם קורבנות להעסקת ילדים ככוח עבודה. בניגריה, בתי ספר רבים נהרסו. במשך עשורים, אנשים באפגניסטן מוגבלים ברצונותיהם בגלל הקיצוניים. ילדות צעירות נאלצות לעבוד במשקי בית וכופים עליהן להתחתן בגיל צעיר. עוני, בורות, אי-צדק, גזענות ושליטת זכויות בסיסיות הם הבעיות העיקריות איתם גברים ונשים צריכים להתמודד.

עמיתים יקרים, היום אני מתמקדת בזכויות נשים וחינוך ילדות מכיוון שהן הנפגעות העיקריות. בעבר, נשים שהיו פעילות חברתיות ביקשו מגברים להילחם על זכויותיהן. אבל הפעם, נעשה זאת בעצמנו. [מחיאות כפיים] אני לא אומרת שגברים יפסיקו לדרוש את זכויות הנשים, אלא מתמקדת על כך שנשים יהיו עצמאיות וילחמו למען עצמן. אחיותיי ואחיי היקרים, זה הזמן להשמיע את קולנו. לכן היום, אנו קוראים לכל מנהיגי העולם לשנות את מדיניותם האסטרטגית למען שלום ושגשוג.
אנו קוראים למנהיגי העולם: הבטיחו שכל הסכמי השלום יגנו על זכויות הנשים והילדים. הסכם שנוגד את כבוד הנשים וזכויותיהן- אסור לקבלו. [מחיאות כפיים]
אנו קוראים לכל הממשלות להבטיח חינוך חובה חינם בכל העולם לכל ילד וילד.

[מחיאות כפיים]

אנו קוראים לכל הממשלות להילחם נגד טרור ואלימות ולהבטיח את ביטחונם של הילדים מאכזריות ופגע.

אנו קוראים למדינות המפותחות לתמוך בהוספת הזדמנויות לחינוך ילדות במדינות המתפתחות.

אנו קוראים לכל הקהילות להיות סובלניים- לפסול דעות קדומות הנובעות ממעמד חברתי, אמונה, מגזר, צבע, דת או מין. להבטיח חופש ושוויון לנשים על מנת שיוכלו לפרוח ולשגשג. איננו יכולים כולנו להצליח כשמונעים התקדמות מחצי מאיתנו. אנו קוראות לאחיותינו בכל העולם להיות אמיצות- למצוא את העוצמות שבכן ולממש את מלוא הפוטנציאל שלכן. אחיי אחיותיי היקרים, אנו רוצים בתי ספר וחינוך למען עתיד טוב לכל ילד. אנו נמשיך את המסע לעבר היעד של שלום וחינוך לכולם. אף אחד לא יוכל לעצור אותנו. נרים את קולנו בעד זכויותינו, וקולנו יביא את השינוי. אנו מאמינים בכוח ובעוצמה של המילים. המילים שלנו יכולות לשנות את העולם כולו. כי אנחנו כולנו ביחד, מאוחדים למען החינוך. ואם אנו רוצים להשיג את מטרתנו, אז בואו נעצים את עצמנו עם נשק ההשכלה, ובואו נגן על עצמנו על ידי האחוה והאחדות. אחיי ואחיותיי היקרים, אל לנו לשכוח שמיליוני אנשים סובלים מעוני, אי-צדק ובורות. אל לנו לשכוח שמיליוני ילדים אינם לומדים בבתי ספר. אל לנו לשכוח שאחיותינו ואחינו מחכים לעתיד של שמחה ושלום.

אז בואו ננהל מאבק עולמי נגד התופעה של אנשים שאינם יודעים קרוא וכתוב, נגד עוני וטרור, בואו נרים את ספרינו ואת עטינו. אלה הם כלי הנשק העוצמתיים ביותר.

ילד אחד, מורה אחד, ספר אחד ועט אחד יכולים לשנות את העולם. חינוך הוא הפיתרון היחיד. חינוך לפני הכל. תודה.

תרגמו

בהדרכת המורה בתיה אוסטרבך

ליאור בריס וצופית גרינולד

אולפנית הראל כפר סבא.

[קישור לנאום](#)

הנערה הפליקסטונית וזוכת הנובל הצעירה בהיסטוריה

17.12.2014 - אג'נץ - יצירה

כנשה את האולם ותעולם יוספואי במוחל נאמה זאוסדז, אמט | צילום: ג'טי אימז'ס

ועתה

לפני שנתיים נורתה בראשה מללה יוספואי (17) בידי הטלביזואן משום שבקשה לרכוש השכלה ● אתמוול קיבלה פרס נובל לשלום ● היעד הבא שלה: להיות ראשת ממשלת פקיסטן

סוכנויות הידיעות

שנתיים לאחור ששררה ניסיון חמקני שזת בחייה על ידי הטלביזואן קיבלת אתמוול הנערה הפקיסטנית מללה יוספואי (17) פרס נובל לשלום.

בסקס תגיגי שהתקיים אמש באוסלו תיצי נק הפרס ליוספואי וכן לפעיל נכירות האדם ההודי קאוליש סטריאטי, שנאבק במשך עשיריות שנים לשחרורו של ילדים מעבדות.

עם זכייתה הפכה מללה לזוכה הצעירה ביותר אי פעם בפרס הזיקרתי. יוספואי הפכה לסמל עולמי למען נכירות הנשים לפני שני

תיהם אחור שנורתה בראשה על ידי הטלביזואן בעצורה בת 16 בלבד בעת שהייתה בדרך לבית-הספה היא הייתה פעילת חי' נור בולשת בפקיסטן והפעילה שנעדרת רכות בעמק הטואט שבו התגוררה, לצאת ולרכוש השכלה - בניגוד להתחיות הטלביזואן. בתגובה, ניסו פעילי הארגון לרצוח אותה בוקר אחד כאשר עלתה על האוטובוס בודי-הארגון לרצוח אותה בוקר אחד לבריטניה לקבלת טיפול רפואי. לאחר החלמתה הקשה היא נשארה לגור עם משפחה אני אמשיך במאבק הזה עד שאראה כל ילד בבית ספר".

במהלך נאומה הצליחה יוספואי לעורר דמיונות ולכבוש את האולם בקריאתה הנרגשת לשלום עולמי. "מדוע זה שמדינות בה חוקות בליצור מהומות, אך בה תלשות בלהביא שלום?" שאלה. "למה לתת נשק זה כל כך קל אבל לתת ספר זה נורא קשה? למה כל כך קל ליצור טנק אבל לבנות בית-ספר כל כך קשה?" היא אף הספיקה לדבר על עתידה ורמה כי היא מתכננת להשתלב בפוליטיקה בארציה. "אם אוכל לשרת את האינטרסים של פקיסטן באמצעות עשייה פוליטית וכתפקיד ראשת הממשלה או בתחילת אבחר כנרי" אמרה.

הקריקטורה (באיטלקית-להעמיס, לגדוש) הוא ציור הומוריסטי שעיקרו הבעת עמדה, והיא מהווה אמצעי להעברת מסרים. הקריקטורה מעוותת את דמות האדם ומבליטה בהגזמה כמה מאברי גופו או מתווי פניו כשהמטרה היא אירונית או סטירת או לשם שעשוע בלבד. הקריקטורה יוצרת רושם ראשוני חזק, ומטרתה בדרך כלל להעביר ביקורת עוקצנית ופוגעת על דמויות מסוימות או על נושא מסוים. המסר המובע בקריקטורה בדרך כלל אינו מפורש, ולכן יש ללמוד את שפתה המיוחדת ולהכיר את הכלים העומדים לרשותה.

הקריקטורה החברתית והפוליטית היא חלק מאמצעי התקשורת. הקריקטורה הפוליטית היא תופעה תקשורתית המביעה את דעתו של המאייר בקווים במקום במילים. בעיתונים רבים מתפרסמת קריקטורה מדי יום לעתים לצד מאמרי מערכת. הקריקטוריסט המודרני הוא עיתונאי המגיב על אירועי היום, מביע דעה בצורה ברורה ולעתים אפילו בוטה. קריקטורה פוליטית אינה אך ורק צורה הומוריסטית של התייחסות למצב פוליטי שאינו משעשע ביותר כשלעצמו, אלא היא יכולה לשמש כ"כלי נשק" משום שיש לה כוח הרס עצום והשפעתה מיידיה. הקריקטורה היא צורה לגיטימית של חופש הביטוי.

קריאל גרדוש ז"ל (דוש), קריקטוריסט

תהליך הכנת הרצאה ומצגת מלווה

המצגת נועדה לרכז את עיקרי הדברים, להמחיש לקהל בדרך חזותית את הדברים הנאמרים ולעזור למרצה לזכור את הדברים.

המצגת איננה סיכום מלא ומפורט של כל נושא ההרצאה.

א. הגדרת הנושא והמטרה

בחירת נושא המעניין וקרוב ללב המרצה, חשיבה ראשונית עליו, סיעור מוחין תכנון ראשוני של ההרצאה וחשיבה על היסודות המארגנים אותה.

ב. חיפוש מידע

במקורות שונים במרשתת או בעזרת מומחים וספרי יעץ שונים.

ג. איסוף המידע ועיבודו

קריאה מרפרפת ראשונית לצורך מיון המקורות ובחירתם.
ציון פרטים של מקור המידע (מקום הפרסום, זמן הפרסום, זהות הכותב)
סיכום המידע הרלוונטי (עקרונות הסיכום: השמטה- הכללה – הבנייה)
מיזוג מידע ממקורות שונים, קישור בין החלקים, שיוך המידע ליסודות המארגנים

ד. כתיבת טיוטה ראשונית והוספת המחשות

איסוף אמצעי המחשה חזותיים כמו צילומים, נתונים, סרטונים הכתיבה במשפטים קצרים ללא פירוט בהכללות שנועדו לקדם את המשך הדברים שיוסברו בעל פה.

ה. שיתוף קורא / מאזין להרצאה

לצורך שכתוב, משוב והערכה ראשונית, בקרה מצופה ומאזין

ו. כתיבה מחודשת של ההרצאה או בראשי פרקים

ז. אימון לקראת הצגת ההרצאה בעל פה

הקפדה על קצב הדיבור, הגייה ברורה, עמידה נינוחה, התייחסות לשפת הגוף, הצגת הדברים בפני צופה כלשהו שיוכל לתת משוב לאמוד את הזמן ולחזק את הביטחון.

מחווון להערכת הרצאה

נושא ההרצאה: _____

נסיבות השיח: _____ (ההקשר בו ניתנה ההרצאה, קהל היעד)

עדויות מההרצאה	תבחינים להערכה
	<p>תוכן</p> <p>הצגת הנושא בפתיחה מעניינת, הצגת עובדות ותופעות רלוונטיות, שליטה בנושא ההרצאה, עקביות, הגיון, שיטתיות, הבחנה בין עיקר לטפל, ניתוח, הנמקה, עומק.</p>
	<p>מבנה וארגון</p> <p>ההרצאה מאורגנת ומובנית על פי עקרון/עקרונות מסוימים - כרונולוגיה, היבטים, סיבה ותוצאה, בעיה ופתרון, טענה וביסוס, השוואה, יתרונות וחסרונות</p> <p>ההרצאה בנויה מפתיחה, מגוף ומסיום. הפתיחה והסיום מתאימים לנושא.</p>
	<p>לשון ומידת תקשורתיות</p> <p>לשון ברורה ובהירה, מותאמת לנסיבות השיח ולקהל היעד.</p> <p>לשון תקינה בתחום הצורות ובתחום ההגייה</p> <p>אוצר מילים עשיר ומדויק, משלב לשוני בינוני-גבוה,</p>
	<p>אמצעים חזותיים שונים</p> <p>תמונות, תרשימים, נתונים, טבלאות, סרטונים</p> <p>אמצעים רטוריים</p> <p>שימוש באמצעים אמנותיים – לשוניים כדי לצוד את לב המאזינים: לשון ציורית, הגזמה, לגלוג/אירוניה, חזרה, שאלה רטורית, ציטוט, משחק צלילים, חריזה, דו־משמעות. (בהתאם לסוגה ולמטרת ההרצאה)</p>
	<p>דרך ההצגה</p> <p>הנגנה (אינטונציה) דיבור לא מונוטוני ומותאם לתוכן. קול המשדר ביטחון ויוצר עניין.</p>

	<p>דיקציה – דיבור ברור, בקול רם, בקצב סביר (לא מהיר ולא איטי), ללא בליעת אותיות מילים/משפטים.</p> <p>שמירה על הקשב של הקהל – על ידי קשר עין, פנייה ישירה, מתן אפשרות לשאול שאלות וכו'</p> <p>שפת גוף - הקפדה על צורת העמידה, עמידה זקופה ובטוחה, תנועות הידיים ותנועות</p>
--	---

נספח 14 באדיבות עדה מאורי

מחווון להערכת מצגת מלווה הרצאה

אמצעי המחשה הנלווים להרצאה : מצגת, תצלומים, שקופיות, פוסטר

עדויות מהמצגת	תבחינים להערכה
	<p>תוכן</p> <p>הצגת הנושא בפתיחה מעניינת, הצגת עובדות ותופעות רלוונטיות, היבטים שונים לתופעה היוצרים חידוש, עניין, בולטות של המידע הסברים קצרים ותמציתיים בנקודות עיקריות כמות המלל עד 7 שורות בכל שקף</p>
	<p>מבנה וארגון</p> <p>השקפים בנויים ברצף הגיוני ומקושרים היטב בהתאם ליסודות מארגנים לוגיים</p> <p>שקף הפתיחה מציג בצורה מעניינת את הנושא</p> <p>שקף הסיום יוצר עניין מסכם ומציב חומר למחשבה.</p>
	<p>לשון</p> <p>כתיבה במשפטים קצרים, בהכללות ללא עודפות ועומס מילולי, לשון תמציתית</p> <p>התמליל מנוסח בבהירות ובשפה תקינה משלב לשוני בינוני – גבוה</p>

	<p>אמצעי המחשה</p> <p>שילוב של איורים, תמונות, מוזיקה המותאמים לנושא השקפים ולנושא ההרצאה</p> <p>שילוב אמצעים "בוני קשב"</p>
	<p>עיצוב המצגת</p> <p>אחידות בצבע של השקפים, בגופנים הבלטת כותרות, אחידות בגודל הגופן צבעים אחידים – כותרות וסעיפי משנה צבעים מעבירי מסר</p> <p>המצגת אסתטית בעיצובה ונעימה למראה הכתוב.</p>
	<p>משך הפעלת המצגת</p> <p>התאמה בין משך הפעלת המצגת ומשך זמן ההרצאה.</p> <p>הזמן שניתן לכל שקף סביר ומאפשר לצופים לקרוא ולהתרשם מהמסר.</p>

מבנה המלצה

תוכן ומבנה

ההמלצה תתאר בקצרה את הנושא המומלץ (ספר, אתר בילוי ועוד) בהמלצה יופיעו נימוקים משכנעים המלווים בדוגמאות על הנושא המומלץ. הכותב יציג את עמדתו האישית על הנושא המומלץ. חשוב שהרעיונות יהיו מקושרים זה לזה.

לשון

שימוש בשפה עשירה הכוללת מילות שכנוע, כגון, כדאי לכם, חבל שתחמיצו... ניסוח תקין של משפטים פיסוק וכתיב תקינים

נאום (מילון אבן שושן)

1. דיבור חגיגי, מאמר חשוב "בי נשבעתי נאום ה'...כי ברך אברכך" (בראשית כ"ב

ט"ו י"ז) " נאום דוד בן ישי... (שמאל ב' כ"ג א)

2. דרשה, דברים או הרצאה חגיגיים לפני קהל שומעים.

מעשה השכנוע על פי אריסטו כולל שלושה רכיבי יסוד:

אתוס - משקל אישיותו של הדובר בתהליך השכנוע, מידע מוקדם שיש לקהל היעד על דמותו, כוחו, יכולתו, אמינותו, שמו הטוב של הנאום.

לוגוס - התוכן, המידע, הסיפור, המבנה וההיגיון הפנימי של הנאום.

פאתוס - האמצעים הרגשיים הגורמים לזולת לשנות את עמדתו ולקבל את עמדת הנאום. (אריסטו, רטוריקה, 2002)

מה בין הרצאה לבין נאום?

נאום (המקבילה בכתב-הטיעון)	הרצאה (המקבילה בכתב – הסיכום ובע"פ)	
הצגה בעל פה בפני קהל עניין מסוים – נושא חשוב שבמרכזו תופעה, רעיון, אירוע,	הצגה בעל פה של דברים בפני קהל עניין מסוים – תופעה, מושג, אירוע, חוויה	הגדרה
מטרה לשכנע מתוך צורך פוליטי או חברתי או להעביר מסר חגיגי ערכי	העברת מידע על נושא מסוים, מטרה לימודית בדרך כלל	מטרה תקשורתית
נאום ממלכתי / הכתרה / השבעה נאום לפתיחת אירוע ממלכתי נאום ניצחון / נאום בשעת משבר נאום שכנוע / נאום פוליטי נאום לפתיחת שנת הלימודים / דרשה	הרצאה בנושא עיוני בתחום ידע לימודי הרצאה המזמינה דיון בנושא כלשהו הרצאה בתחום חוויתי אישי (טיול, מופע תחביב	סוגים
תכנים ערכיים בעלי מסר עוצמתי בדרך כלל, שיתוף הקהל בפנייה אישית בתכנים רגשיים, אישיים ולאומיים	תכנים עובדתיים בדרך כלל, מבנה מאורגן ומקושר בעל רצף הגיוני. פתיחה – גוף – סיום שילוב מצגת להמחשת העובדות	תוכן ומבנה
ניסוח ברור, שפה תקינה, משלב גבוה, אוצר מילים עשיר וחגיגי, שימוש בלשון מליצית, מטפורית, אמצעי שכנוע, אמצעים רטוריים לשכנוע	ניסוח ברור, שפה תקינה משלב בינוני גבוה, אוצר מילים עשיר, אמצעי המחשה של הנושא (נתונים, תרשימים, צילומים)	דרכי מבע
התחשבות ברכיבי השיח הדבור, בשפת גוף, קשר עין עם הקהל. התייחסות להנגנה ולטון בהתאם לקהל היעד ולמטרה.	התחשבות בכל רכיבי השיח הדבור שפת גוף, קשר עין עם הקהל דיבור בקול רם, הנגנה של הקול בהתאמה	אופן ההצגה

המודלים לניתוח נאום

אריסטו רטוריקה תורת הנאום

על פי אריסטו, מבכירי הפילוסופים של העת העתיקה ומאבות החשיבה הרטורית, בין העתיקה במאה החמישית לפנה"ס הרטוריקה מכילה שלוש שיטות שכנוע עיקריות –

אתוס – אופי ואישיות הדובר. משמעות האתוס ברטוריקה היא אמינות. על הנאום לשכנע את קהל באמינותו ובאמינות מקורות המידע שלו עליהם הוא מסתמך. האתוס יכול גם להתבטא במראה החיצוני של הנאום, לבושו ואופן התנהגותו. אמצעים רטוריים לשם כך יכולים להיות, בין השאר - מראה טבעי, יכולת משחק, תקיפות, החלטיות, אטרקטיביות, אינטראקציה בין הקהל לדובר, מומחיות ואמינות.

פתוס – רגש. פניה רטורית לרגשות הקהל. הנאום צריך לחדור אל ליבו של הקהל, לגרום להם להרגיש שייכות אל הנושא, שירגישו שהם חלק בלתי נפרד ממנו וכך גם הם יקשרו אליו וירגישו מחויבות להירתם אליו. אמצעים רטוריים לשם כך יכולים להיות, בין השאר – חזרה, הדגשה, מילים מלכדות, הומור, שפה – אמצעים הגורמים לריגוש.

לוגוס – הגיון, שכל. פנייה אל השכל ואל ההיגיון. לגרום לקהל היעד להבין את המסר. מתבצע על ידי הצגת עובדות וביסוסם. חשוב לומר דברים רציונאליים, שלא ניתן יהיה להפריך אותם, ובכך לגרום לקהל היעד להבין שהדברים אכן נכונים. זהו צעד מכריע בקבלת הקהל את הדברים שנאמרו.

על בסיס שלושת עקרונות היסוד הללו של הרטוריקה (שעל פיהם פועל שכנוע נכון), אשרטט כאן שש דרכים לתרגול שכנוע בסיטואציות שונות, **שתיים מכל עקרון:**

הקשבה – מתקשר לעקרון ה"אתוס". בזמן שיחה עם הצד השני, צרו עמו אינטראקציה של ממש – הקשיבו לו! המילה "הקשבה" היא מדע בדיוני בישראל, ורוב הדוברים מגיעים לשיחות או לפגישות עם "נאום לאומה", ללא רצון או יכולת להקשיב לצד השני ולהבין את צרכיו. כאשר תקשיבו לצד השני, אבל באמת תקשיבו, תגלו שהוא לא יפסיק לדבר, והמידע שסיפר לכם יהיה שווה זהב. גם תיצרו עמו יחסים טובים (הצד השני לשיחה יעריך את ההקשבה, הכה נדירה), וגם תפיקו מידע איכותי עבורכם מ"ים" המידע המקוטע שיזרום לעברכם.

לבוש – מתקשר לעקרון ה"אתוס". התאימו את לבושכם לצד השני לשיחה. אספו מידע על מנהגי הלבוש של הצד השני, והופיעו לשיחה כשאתם לבושים מכובד לפחות כמו הצד השני. כמו כן הקפידו להיות אסתטיים. אםתשבו מול הצד השני מרושלים, לא מגולחים, מסריחים מזיעה או בלבוש מכובד פחות, יהיו לכם בתת המודע רגשי נחיתות, שישפיעו על יכולת המשא ומתן והשכנוע שלכם.

דוגמאות – מתקשר לעקרון ה"פאתוס". שימוש נכון בדוגמאות מעורר רגש בקהל. בחרו דוגמה שרלוונטית לעולם התוכן של הקהל שמולכם – כך תיצרו הזדהות אמיתית בינו לבינכם. מונח בפסיכולוגיה הנקרא "כוח ההזדהות", מתאר מצב בו כאשר הקהל יזדהה אתכם, הוא ישכנע הרבה יותר בקלות על ידכם. דוגמה טובה מעולם התוכן של הקהל, מפעילה לטובתכם את "כוח ההזדהות".

סיפורים – מתקשר לעקרון ה"פאתוס". גם סיפורים מעוררים רגש. במקום להעביר אינפורמציה "יבשה", ספרו סיפור שיכלול את הפרטים ה"יבשים" בצורה מעניינת. חלק גדול מיכולת השכנוע טמון ביכולת לספר סיפור – The Art of Storytelling. סיפור מעניין מהווה

למעשה "מכירה רכה" – אתם שותלים במסגרת הסיפור פרטים אינפורמטיביים רבים שנקלטים בתת המודע של הקהל ומניעים אותו לפעולה, בלי שאתם נתפסים כאנשי מכירות.

עובדות – מתקשר לעקרון ה"לוגוס". עובדות פועלות על ההיגיון. אם יש לכם עובדות שפועלות שטובתכם – השתמשו בהם! עם עובדות הכי קשה להתווכח. אספו עובדות, זה ישתלם לכם. במידה והעובדות לא לטובתכם, דברו על העקרונות.

ראיות – מתקשר לעקרון ה"לוגוס". ראיות הן ההמחשה של העובדות שתתארו, וגם הן פועלות על ההיגיון של המאזינים. מומלץ להביא גיבוי למסר שתגידו בעל פה באמצעות חומר כתוב, טבלאות, נתונים וגרפים, ולחלק אותו לקהל לפני המצגת. בבית המשפט, לדוגמה, ראיות פועלות נהדר – ייתכן שצד אחד מספר סיפורים בצורה מגמתית ופופוליסטית, אולם אז שולף הצד השני מסמך הסותר את כל מה שאמר קודמו, ובכך ניצח בדיון את הצד השני, מבלי להיזקק לנאום ארוך כמו של קודמו.

עו"ד יניב זייד, מומחה בין-לאומי לשכנוע, מנכ"ל חברת "אמנות השכנוע", מחבר רבי המכר "לדבר בפני קהל",

המודל של היימס (1972) – מודל ה- SPEAKING

S = הנסיבות (הזמן והמקום, הרקע הפסיכולוגי והתרבותי של האירוע)

P Participants = המשתתפים בשיח (המוען והנמען)

E Ends = המטרות (התכלית שאליה מכוון השיח)

A Act sequences = צורת המבעים (תוכן הדברים וצורת אמירתם)

K keys = דרכי ההבעה (הכיוול, הנימה, הדרך ורוח הדברים בהעברת המסר, פרופורציות)

I Instrumentalities = ערוצי התקשורת (האופנויות: בעל-פה, בכתב, באמצעות מכשיר)

N Norms = נורמות ההתנהגות (יחסי הגומלין והאינטרפרטציה שלהמסר, כפופים

G Genres = לסוגה (סוגי התקשורת (דיאלוג, מכתב, הרצאה)